

PARLAMENTUL EUROPEAN

2014 - 2019

Comisia pentru cultură și educație

2014/2148(INI)

17.12.2014

PROIECT DE RAPORT

referitor la filmul european în era digitală

(2014/2148(INI))

Comisia pentru cultură și educație

Raportor: Bogdan Brunon Wenta

PR_INI

CUPRINS

	Pagina
PROPUNERE DE REZOLUȚIE A PARLAMENTULUI EUROPEAN	3
EXPUNERE DE MOTIVE.....	9

PROPUNERE DE REZOLUȚIE A PARLAMENTULUI EUROPEAN

referitoare la filmul european în era digitală

(2014/2148(INI))

Parlamentul European,

- având în vedere articolul 167 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene,
- având în vedere Convenția privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale, adoptată de Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO) la 20 octombrie 2005,
- având în vedere Directiva 2010/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 martie 2010 privind coordonarea anumitor dispoziții stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în cadrul statelor membre cu privire la furnizarea de servicii mass-media audiovizuale (Directiva serviciilor mass-media audiovizuale)¹,
- având în vedere Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale drepturilor de autor și ale drepturilor conexe în societatea informațională²,
- având în vedere Regulamentul (UE) nr. 1295/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013 privind instituirea programului „Europa creativă” (2014-2020) și de abrogare a Deciziilor nr. 1718/2006/CE, nr. 1855/2006/CE și nr. 1041/2009/CE³,
- având în vedere concluziile Consiliului din 25 noiembrie 2014 privind politica europeană în domeniul audiovizual în era digitală⁴,
- având în vedere Comunicarea Comisiei din 3 martie 2010, intitulată „Europa 2020: O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii” (COM(2010)2020),
- având în vedere Comunicarea Comisiei din 26 august 2010, intitulată „O Agendă digitală pentru Europa” (COM(2010)0245),
- având în vedere primul raport al Comisiei din 4 mai 2012 privind aplicarea Directivei 2010/13/UE, denumită (Directiva privind serviciilor mass-media audiovizuale), Servicii media audiovizuale și dispozitive conectate: perspective trecute și viitoare (COM(2012)0203),

¹ JO L 95, 15.4.2010, p. 1.

² JO L 167, 22.6.2001, p. 10.

³ JO L 347, 20.12.2013, p. 221.

⁴ JO C 433, 3.12.2014, p. 2.

- având în vedere Primul raport al Comisiei din 24 septembrie 2012 privind aplicarea articolelor 13, 16 și 17 din Directiva 2010/13/UE pentru perioada 2009-2010, intitulat „Promovarea operelor europene în cadrul serviciilor mass-media audiovizuale programate sau la cerere din UE” (COM(2012)0522),
- având în vedere comunicarea Comisiei din 18 decembrie 2012 privind conținutul în cadrul pieței unice digitale (COM(2012)0789),
- având în vedere Cartea verde a Comisiei din 24 aprilie 2013 privind „Pregătirea pentru convergența deplină a lumii audiovizuale: creșterea economică, creația și valorile” (COM(2013)0231),
- având în vedere comunicarea Comisiei din 15 noiembrie 2013 privind ajutoarele de stat pentru filme și alte opere audiovizuale (2013/C 332/01)¹,
- având în vedere comunicarea Comisiei din 15 mai 2014, intitulată „Filmul european în era digitală - Crearea unei legături între diversitatea culturală și competitivitate” (COM(2014)0272),
- având în vedere Avizul din 4 decembrie 2014 al Comitetului Regiunilor privind „Filmul european în era digitală”,
- având în vedere Rezoluția sa din 19 octombrie 2011 referitoare la cinematograful european în era digitală²,
- având în vedere Rezoluția sa din 11 septembrie 2012 referitoare la distribuirea online a operelor audiovizuale în Uniunea Europeană³,
- având în vedere Rezoluția sa din 28 februarie 2013 referitoare la punerea în aplicare a Directivei privind serviciile media audiovizuale⁴,
- având în vedere Rezoluția sa din 28 ianuarie 2014 referitoare la pregătirea pentru convergența deplină a lumii audiovizuale⁵,
- având în vedere articolul 52 din Regulamentul său de procedură,
- având în vedere raportul Comisiei pentru cultură și educație (A8-0000/2015),

1 JO C 332, 15.11.2013, p. 1.

2 JO C 153 E, 31.5.2013, p. 102.

3 JO C 353 E, 3.12.2013, p. 64.

4 Texte adoptate, P7_TA(2013)0215.

5 Texte adoptate, P7_TA(2014)0232.

- A. întrucât filmele sunt deopotrivă bunuri economice și culturale, care contribuie substanțial la economia europeană în termeni de creștere economică și ocupare a forței de muncă, dar și la modelarea identităților europene, reflectând totodată diversitatea culturală și lingvistică, promovând culturile europene dincolo de frontiere și facilitând schimburile culturale și înțelegerea reciprocă în rândul cetățenilor;
- B. întrucât industria europeană a filmului constituie unul dintre cei mai mari producători mondiali, cu 1500 de filme lansate în 2014;
- C. întrucât filmele europene sunt caracterizate prin calitate, originalitate și diversitate, dar sunt afectate negativ de promovarea și distribuția limitată în Uniune, confruntându-se totodată cu o intensă concurență internațională;
- D. întrucât circulația filmelor europene non-naționale în statele membre rămâne scăzută, în ciuda numărului mare de filme produse în fiecare an;
- E. întrucât diversitatea filmelor europene, care reflectă bogăția și amploarea diversității culturale și lingvistice a Europei, implică faptul că piața europeană a filmelor este fragmentată în mod natural;
- F. întrucât subprogramul MEDIA, din cadrul programului „Europa creativă”, oferă noi surse de finanțare și oportunități pentru distribuția și circulația filmelor europene non-naționale, precum și pentru atragerea publicului și susținerea educației mediatice;
- G. întrucât proiecția cinematografică, ca primă fereastră de lansare, continuă să producă o mare parte a veniturilor provenite din filme și este, prin urmare, esențială pentru finanțarea producției și distribuției filmelor europene, cu un impact considerabil asupra succesului filmelor în cauză în formele ulterioare de difuzare;
- H. întrucât cea mai mare parte a finanțării publice pentru industria cinematografică europeană, atât din surse naționale, cât și din cele ale Uniunii, este alocată pentru producția de filme;
- I. întrucât digitalizarea și convergența media creează noi oportunități pentru distribuția și promovarea filmelor europene în străinătate și oferă un potențial mai mare de inovare și flexibilitate, cauzând totodată modificări semnificative în comportamentul și așteptările telespectatorilor;
- J. întrucât educația cinematografică poate oferi cetățenilor o posibilitate de a-și dezvolta gândirea critică și înțelegerea;
- K. întrucât drepturile de autor în era digitală ar trebui să continue să stimuleze investițiile în producția și crearea de filme, precum și să asigure o remunerație adecvată pentru titularii de drepturi, încurajând totodată dezvoltarea de noi servicii și accesul transfrontalier pentru cetățeni;

Promovarea, distribuția transfrontalieră și accesibilitatea

1. încurajează industria cinematografică europeană să urmărească dezvoltarea unor noi modele de afaceri și a unor noi canale de distribuție, pentru a îmbunătăți disponibilitatea transfrontalieră a filmelor europene, permițând astfel telespectatorilor din întreaga Uniune să aibă acces la o gamă din ce în ce mai mare de filme pe un număr tot mai mare de platforme;
2. consideră că creșterea portabilității transfrontaliere a serviciilor audiovizuale, luând în considerare extinderea rapidă a serviciilor de video la cerere și a tranzacțiilor online în întreaga Uniune, ar putea fi explorată mai mult, deoarece ar permite telespectatorilor să aibă acces la filme indiferent de locul în care se află;
3. subliniază importanța unui marketing precis orientat în Uniune, care să țină seama de particularitățile culturale ale publicului european, în vederea asigurării unei promovări mai bune și mai eficiente a filmelor europene;
4. solicită o mai mare disponibilitate a filmelor subtitrate, pentru a stimula circulația transfrontalieră a filmelor europene, pentru a crește gradul de conștientizare a diversității culturale și lingvistice a Europei în rândul spectatorilor și pentru a îmbunătăți înțelegerea reciprocă;
5. observă în special rolul MEDIA în sprijinirea activităților de dublare și de subtitrare;
6. sprijină, de asemenea, inițiative precum acțiunea pregătitoare a Comisiei intitulată „Favorizarea integrării europene prin cultură”, menite să încurajeze oferta de filme europene subtitrate, prin asigurarea unor noi versiuni subtitrate ale unor programe TV selectate din întreaga Europă;
7. reamintește rolul Premiului PE LUX, care a devenit din ce în ce mai cunoscut în ultimii ani, în promovarea filmelor europene, prin traducerea subtitrărilor filmelor câștigătoare în toate cele 24 de limbi oficiale ale Uniunii, asigurând astfel o mai mare vizibilitate, sensibilizare și disponibilitate în privința filmelor europene;
8. reiterează importanța fundamentală a îmbunătățirii accesului la filme pentru persoanele cu dizabilități, în special prin tehnici de descriere audio și subtitrare;
9. invită statele membre să creeze și să promoveze evenimente speciale, cum ar fi festivalurile de film, pentru a încuraja și a susține diseminarea și circulația filmelor europene pe teritoriile lor;

Atragerea unui public mai larg

10. încurajează distribuitorii și exploatanții de săli din domeniul cinematografic să crească vizibilitatea și disponibilitatea filmelor europene non-naționale, pentru a atrage un public mai larg;
11. subliniază importanța promovării filmelor într-un stadiu timpuriu al producției, pentru îmbunătățirea circulației acestora și creșterea gradului de sensibilizare al publicului potențial din Europa;

12. subliniază importanța MEDIA în testarea unor abordări inovatoare pentru creșterea audienței, în special prin susținerea festivalurilor;

Condiții de concurență echitabile

13. reamintește că articolul 13.1 din Directiva serviciilor mass-media audiovizuale (DSMAV) impune statelor membre să se asigure că furnizorii de servicii la cerere promovează operele europene; subliniază că această dispoziție a fost aplicată în mod diferit, cu niveluri diferite de cerințele juridice, și că acest fapt ar putea determina furnizorii să se stabilească în state membre cu cerințele cele mai scăzute;
14. solicită Comisiei să țină seama de acest fapt atunci când va propune revizuirea cadrului juridic actual, pentru a asigura condiții de concurență echitabile pe piața europeană a audiovizualului, cu condiții egale și echitabile pentru toți furnizorii;

Finanțarea

15. consideră că, pentru a îmbunătăți circulația filmelor europene atât pe piața europeană, cât și pe piețele internaționale, finanțarea publică pentru producție și distribuție trebuie să fie mai echilibrată, pentru a acorda un sprijin mai consistent creării și promovării, precum și distribuției internaționale;
16. subliniază rolul care urmează să fie jucat de mecanismul de garantare pentru sectoarele culturale și creative din cadrul programului „Europa creativă” în ceea ce privește facilitarea accesului la finanțare pentru IMM-urile din sectoarele culturale și creative și încurajarea mai multor investiții din partea intermediarilor financiari, multiplicând astfel oportunitățile de finanțare pentru industria cinematografică;

Forumul filmului european

17. salută inițiativa Comisiei de a crea un Forum al filmului european, în vederea facilitării unui dialog structurat cu privire la provocările cu care se confruntă în prezent industria cinematografică europeană în era digitală;

Educația mediatică

18. invită statele membre să își intensifice eforturile pentru a îmbunătăți educația mediatică, în special cea cinematografică, în cadrul programelor școlare, și să lanseze inițiative la nivel național, regional sau local de educație și formare formală și informală;
19. subliniază posibilitățile oferite de MEDIA pentru susținerea proiectelor de educație cinematografică;

Inovarea

20. susține proiectele inovatoare, precum acțiunea pregătitoare a Comisiei pentru circulația filmelor europene în era digitală, concepute pentru a testa o exploatare mai flexibilă a filmelor în cadrul diferitelor media din mai multe state membre;

21. consideră că astfel de inițiative, care cresc flexibilitatea formelor de lansare, ar putea aduce beneficii anumitor tipuri de filme europene în termeni de vizibilitate, atragere a publicului, venituri și reducerea cheltuielilor, și încurajează Comisia și statele membre să acorde mai multă atenție acestor inițiative;

o o

o

22. încredințează Președintelui sarcina de a transmite prezenta rezoluție Consiliului, Comisiei, precum și guvernelor și parlamentelor statelor membre.

EXPUNERE DE MOTIVE

Creația în sectorul audiovizual, la fel ca și în sport, este pură muncă de echipă, în care fiecare membru contribuie la succesul final al echipei.

Realitatea creației unui film, de la ideea inițială a filmării ca atare - apoi producția, momentul în care filmul ajunge pe ecranele cinematografelor, distribuția - se conturează printr-o muncă de echipă. Pe ecran, publicului remarcă doar starurile de cinema, însă acesta este doar vârful aisbergului. Un film de succes este, în primul rând, creația personală a tuturor persoanelor creative ale căror nume apar pe ecran pe genericul de la sfârșitul filmului: scenariști, regizori, echipe tehnice, cameramani, fotografi, echipele de efecte speciale etc. Munca lor comună este cea care formează identitatea noastră culturală și deschide calea diversității în cadrul culturilor noastre locale, naționale și europene.

Wim Wenders spunea că: *„Cultura (...) determină sufletul Europei. Iar cinematograful are o poziție privilegiată în acest sens (...). Filmul conduce la identificare cum niciun alt mediu nu o face (...). Filmul nu proiectează doar imagini, ci reflectă imaginea însăși a societății noastre, cu valorile, obiceiurile, speranțele și temerile sale (...). Filmul dă formă valorilor și cutumelor și influențează direcția speranțelor și a temerilor.”*

Cu toate acestea, rolul cinematografului în societate este dublu: filmele constituie atât un bun cultural, cât și unul economic. Un sector audiovizual unit în diversitate contribuie la creșterea economică și la crearea de noi locuri de muncă și impulsionează inovarea pe piața digitală a Europei.

Nu există creație fără o economie creativă. Investițiile în sectorul audiovizual sunt esențiale pentru a face operele accesibile publicului european. Actorii financiari principali, care permit creatorilor să dea formă viziunii lor, sunt producătorii, editorii, distribuitorii, cinematografele și furnizorii de servicii de video la cerere. O producție este posibilă numai printr-o colaborare nerestricționată între acești investitori, permițându-le tuturor să participe la un efort financiar comun.

Pentru a-și utiliza pe deplin potențialul cultural și economic, industria cinematografică europeană trebuie să se dezvolte într-un mediu adecvat, susținut de un cadru juridic stabil și adaptabil, care să încurajeze investițiile și diversitatea și să permită dezvoltarea online a unor noi servicii. Drepturile de autor reprezintă un element important în acest sistem: acestea stimulează investițiile locale și naționale în producția de filme, constituind totodată baza veniturilor tuturor celor implicați. Prin urmare, drepturile de autor trebuie să garanteze o remunerare adecvată pentru titularii de drepturi, în special pentru autori.

Nevoia de transparență și colaborare globală este, de asemenea, esențială, în special în privința serviciilor din afara Europei. În acest context, următorul Forum al filmului european va deschide calea pentru ca reprezentanții acestui sector, statele membre și instituțiile europene să găsească soluții adecvate și să contribuie la o mai bună distribuție a filmelor europene.

Potențialul industriei filmului european

Procesul de digitalizare în cinematografe se apropie în prezent de sfârșit, deși cinematografele mai mici au încă nevoie de sprijin financiar. În conformitate cu Observatorul european în domeniul audiovizualului (EAO), aproximativ 87% din totalul de 30 000 de ecrane din UE fuseseră digitalizate până la sfârșitul anului 2013.

Următoarea provocare cu care se confruntă sectorul audiovizual este necesitatea de a realiza o distribuție veritabilă și eficientă a filmelor europene, care să le asigure vizibilitatea și să ajungă la un public mai larg.

Anul 2014 a fost anul cel mai impresionant în ceea ce privește numărul de filme europene distribuite în întreaga Europă: au fost difuzate 1 500 de filme, ceea ce reprezintă un număr dublu față de filmele americane. Numărul spectatorilor filmelor europene, cu toate acestea, s-a dovedit a fi invers proporțional.

În Europa, fondurile dedicate marketingului și promovării se ridică adesea la doar 1% din totalul costurilor de producție. Filmele americane, în schimb, pot dispune de un buget de marketing care este aproape la fel de mare ca și costurile de producție. În plus, majoritatea filmelor europene sunt prezentate aproape exclusiv în țara lor de origine. Ideea că ar trebuie stimulate distribuția și circulația filmelor europene în afara Europei este convingătoare nu doar datorită potențialelor câștiguri financiare, ci în primul rând datorită valorilor culturale pe care filmele europene le fac cunoscute.

Distribuția, vizibilitatea și accesibilitatea

Atât sprijinul național, cât și cel la nivelul UE constituie un factor important în creația filmelor europene, însă vizează în principal cofinanțarea procesului de producție. Cu toate acestea, faza de distribuție este cea în care filmul poate efectiv începe să genereze profit. O disproporție între sumele acordate ca sprijin în aceste diferite etape poate, în realitate, limita măsura în care filmul este făcut cunoscut publicului.

Finanțarea publică trebuie să fie mai bine echilibrată și ar trebui să se axeze într-o mai mare măsură pe creșterea audienței filmelor europene și stimularea sprijinului pentru activități cum ar fi dezvoltarea proiectelor, promovarea și distribuția internațională. În prezent, aproape 70% din fondurile publice sunt alocate producției, și nu pentru maximizarea audienței potențiale a filmelor. Având în vedere numărul tot mai mare al serviciilor de video la cerere, precum și al fișierelor disponibile online pentru descărcare, un alt aspect important în sectorul audiovizual este flexibilitatea și experimentarea continuă.

Pentru a avea o idee despre dimensiunea reală a pieței europene, ar fi util doar să ne gândim la cât de multe obstacole stau în calea unui film cu un buget mic de promovare. Armonizarea și coordonarea între cadrele naționale de sprijin este o măsură recomandabilă, pentru că

numai în condițiile unei comunicări continue între țări și între persoanele implicate se poate determina amploarea sprijinului necesar pentru a maximiza audiența potențială a filmului.

Având în vedere că sistemele de sprijin naționale și regionale se concentrează în principal pe stadiul de producție, programele UE au ocazia de a viza sectoarele distribuției, promovării și marketingului, insuficient finanțate. Un avantaj clar al acestei soluții constă în poziția UE ca potențial centru pentru distribuția finanțării - un pas care ar putea sistematiza procesul în mod semnificativ.

În privința promovării filmului european, ar trebui luat în considerare rolul unor noi canale de distribuție, cum ar fi streamingul sau serviciile de video la cerere. În plus, sectorul serviciilor de video la cerere, precum și alți furnizori online trebuie să continue să beneficieze de sprijin, ca măsură esențială de combatere a pirateriei. Într-adevăr, distribuția online aduce o nouă viață filmelor. De asemenea, din moment ce televiziunea rămâne extrem de prezentă în casele europenilor, rolul radiodifuziunii, în special al serviciilor publice de radiodifuziune, este esențial, și aceste servicii ar trebui încurajate să difuzeze, în cadrul programelor lor, filme europene de înaltă calitate.

De asemenea, este esențial să se recunoască faptul că cinematografele constituie baza distribuției filmelor europene. În acest context, însăși expresia „cinematografia europeană” implică ideea că puterea sa constă tocmai în schimburile culturale permanente, prin coproducții sau actori invitați, la nivel transfrontalier, în filmele străine.

Finanțarea și programele de sprijin pentru sectorului audiovizual

Programul Europa creativă, care dispune de un buget de 1,5 miliarde EUR pentru perioada 2014-2020, este o sursă extrem de importantă de finanțare pentru sectorul audiovizual. Programul alocă peste jumătate din bugetul său subprogramului MEDIA, care susține dezvoltarea cinematografiei europene, a distribuției, a sesiunilor de formare și a inovării. Dispozițiile bugetare pentru anii următori sprijină circulația a peste 800 de filme europene, atât în interiorul, cât și în afara Europei. În plus, programul își propune să ofere sprijin permanent pentru peste 80 de festivaluri de film european, care promovează filme din regiune. Acest tip de finanțare aduce operelor audiovizuale europene un public nou, menținând totodată o diversitate culturală și lingvistică.

Noile metode de distribuție și noile modele de afaceri pot anunța sosirea unor surse de finanțare inovatoare: proiectarea în cinematografe, lansările de DVD-uri și noile forme de acces, cum ar fi streamingul sau serviciile de video la cerere, nu se exclud reciproc, întrucât sfera lor de influență este diversificată fără a implica vreo pierdere. Oricine beneficiază de pe urma industriei cinematografice, inclusiv serviciile de video la cerere, ar trebui încurajat să sprijine producția de filme - o cerință echitabilă. Ar trebui transmis un semnal politic clar în această privință. Promovarea ofertelor legale poate, de asemenea, să joace un rol important în atingerea acestui obiectiv.

Instrumentul de garanție financiară, care urmează să fie lansat în 2016, este un alt instrument remarcabil, deoarece va permite cineaștilor să contracteze împrumuturi bancare. Programul va fi reglementat de Fondul European de Investiții, parte a Băncii Europene de Investiții.

Educația cinematografică și mediatică

Educația cinematografică poate avea un impact uman semnificativ, întrucât poate influența dezvoltarea tinerilor și percepția lor asupra lumii exterioare. Trei sferturi dintre tinerii spectatori recunosc că au vizionat filme care i-au influențat într-o mare măsură. Introducerea educației cinematografice la toate nivelurile de învățământ din statele membre are, prin urmare, un rol foarte important și oferă beneficii pe termen lung. Un aspect integrant al educației cinematografice este orientarea tinerilor către o evaluare analitică atentă a operelor audiovizuale, precum și către discutarea aspectelor prezentate în filme și a emoțiilor evocate. Familiarizarea cu filmele europene este unul dintre cele mai bune moduri de a cunoaște istoria, cultura, tradițiile și limba vecinilor europeni.

Un alt avantaj al educației cinematografice este rolul său de introducere în educația mediatică, care reprezintă una dintre prioritățile educaționale ale UE. Educația mediatică pregătește elevii pentru a face față provocărilor din mediul digital, îi învață să utilizeze cu dexteritate noile tehnologii și conduce la o mai bună conștientizare a ceea ce înseamnă alegerea unor conținuturi legale față de cea a unor conținuturi piratate.

Instrumente de promovare și punere în circulație a filmelor europene

Festivalurile de film oferă o cale de a promova și de a investi în accesul la cinematografia europeană în întreaga Europă, statele membre și instituțiile europene fiind încurajate să promoveze, să sprijine și să pună în circulație cele mai valoroase producții prin intermediul unor evenimente distincte. Importanța acordată premiilor filmului european ar trebui să continue să crească, deoarece aceste evenimente permit filmelor să circule pe o arie extinsă.

Premiul PE LUX este un exemplu perfect al modului în care filmul european ar trebui promovat. În fiecare an, premiul aduce în atenție filme care pun în discuție aspecte legate de opinia publică europeană. Puterea sa de a comunica culturile dincolo de frontierele culturale face din film instrumentul ideal pentru dezbaterile cu privire la Europa și la viitorul său. În contextul actualei crize economice, politice și sociale, care amenință și arta, cultura și cinematografia, Premiul LUX oferă o bază solidă de lansare pentru creativitatea europeană.

Alți doi factori care influențează circulația filmelor sunt subtitrările și dublajele. Copiile digitale le-au înlocuit pe cele analogice, iar costurile traducerii subtitlurilor au scăzut semnificativ. Orice film poate fi oferit în mai multe limbi, ceea ce ar trebui să conducă la o circulație mai intensă a operelor audiovizuale europene de înaltă calitate. Pentru a limita costurile și a crește popularitatea cinematografului european, ar putea fi inițiat un proiect pilot, care să exploreze posibilitatea creării unei platforme online în care traducerile subtitrărilor să fie externalizate către public.

În concluzie, raportul privind „Cinematografia europeană în era digitală” urmărește să susțină filmul european, să amelioreze promovarea, distribuția și vizibilitatea acestuia, astfel încât toți cetățenii europeni să poată beneficia de patrimoniul lor cultural.